

Broedvogelinventarisaties in 2009

Frank van Groen

In 2009 werden in de Amsterdamse regio in maar liefst 23 gebieden broedvogels geïnventariseerd. De resultaten staan vermeld in Tabel 1. Voor overzichten van broedvogelinventarisaties in de Amsterdamse regio uit 2005 t/m 2008 wordt verwezen naar eerder verschenen artikelen in dit blad (Louwe Kooijmans, 2006 & 2007 en Van Groen, 2008 & 2009). Ten opzichte van 2008 is de Lange Bretten afgevallen als inventarisatiegebied. De Brettenzone en Ruige Riet zijn nieuw in het overzicht. Alle gebieden werden geïnventariseerd volgens de BMP-A methode van SOVON (Van Dijk, 2004).

In de 23 telgebieden zijn in 2009 van 98 vogelsoorten 6459 territoria vastgesteld. Uit het overzicht blijkt dat de Merel de talrijkste soort is (478). Op twee staat de Winterkoning (436) en op drie de Kleine Karekiet (316). Andere algemene soorten die boven de 200 territoria uitkomen zijn Aalscholver (Botshol), Wilde Eend, Meerkoet, Houtduif, Tjiftjaf, Fitis en Koolmees. Vier soorten komen in alle plots voor als broedvogel: Wilde Eend, Meerkoet, Merel en Koolmees. Zes soorten ontbreken slechts in één plot: Houtduif, Winterkoning, Tjiftjaf, Zwartkop, Pimpelmees en Vink.

24 soorten komen in slechts één plot voor. Gebieden met exclusieve soorten zijn Botshol met twaalf soorten (Lepelaar, Aalscholver, Kokmeeuw, Heilige Ibis, Krooneend, Bruine Kiekendief, Boomvalk, Zwartkopmeeuw, Kleine Mantelmeeuw, Visdief, Bosuil, Grote Karekiet), Lutkemeerpolder met zes soorten (Kleine Plevier, Tureluur, Veldleeuwerik, Boerenzwaluw, Gele Kwikstaart, Ringmus), Oostelijk Havengebied (Gierzwaluw, Huiszwaluw), Westgarde (Goudhaan, Appelvink), Diemerbos (Wintertaling) en Flevopark (Ransuil).

De enige soort die, sinds 2005, in 2009 voor het eerst in de Amsterdamse regio werd vastgesteld als broedvogel is de Wintertaling (Diemerbos). Soorten die in de jaren 2005 t/m 2008 wel zijn vastgesteld als broedvogel maar niet in 2009 zijn Roerdomp (3x Diemerpark), Ooievaar (2006 Frankendael), Zomertaling (2x), Torenavalk (2x), Patrijs (2x Lutkemeer), Zwarte Stern (3x Botshol), Zwarte Roodstaart (2x), Grote Lijster (2006 Westgarde), Zwarte Mees (2007 Flevopark) en Goudvink (2008). Van deze elf soorten staan er vier op de Rode Lijst: Roerdomp, Zomertaling, Patrijs en Zwarte Stern.

Naast de 23 gebieden uit Tabel 1 worden binnen de regio Amsterdam jaarlijks ook dertien plots geïn-

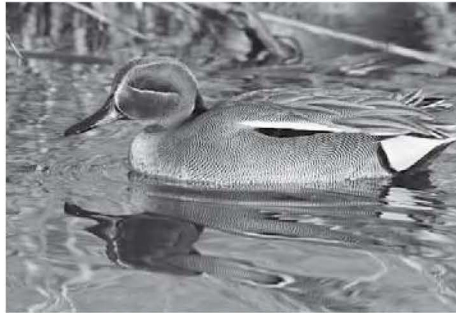

FOTO: MARIANNE SLOT, middelpolder, 11-12-2009

De Wintertaling is een nieuwe broedvogel voor Amsterdam

ventariseerd in het kader van het landelijk weidevogelmeetnet van het NEM (Netwerk Ecologische Monitoring) in opdracht van de provincie Noord-Holland. Er wordt gewerkt volgens de BMP-W methode (Teunissen & Van Kleunen, 2000). Het NEM-weidevogelmeetnet wordt gecoördineerd door SOVON. Omdat slechts een beperkt aantal soorten wordt geïnventariseerd staan de gegevens van deze plots apart vermeld in Tabel 2. Het gaat om gebieden in Waterland (6), het Ilperveld (3), Marken (1), de Middelpolder (1), de Bovenkerkerveld (1) en de Holendrecht- en Bullewijkerveld (1). Naast de 21 verplichte soorten (BMP-W) zijn in deze plots ook Grauwe Gans, Kolgans, Brandgans, Grote Canadese Gans, Nijlgans en Kluut geteld. Alleen de soorten die in 2009 daadwerkelijk zijn vastgesteld in één van de dertien plots staan vermeld in de tabel. Het gaat om vijftien soorten. Dit betekent dat Kolgans, Brandgans, Kluut, Tafeleend, Wintertaling, Zomertaling, Wulp, Kemphaan, Watersnip, Kwartelkoning, Kwartel en Patrijs in 2009 niet zijn vastgesteld in deze meetnetplots. In 2009 werden in de dertien meetnetplots in totaal 849 territoria vastgesteld. Gemiddeld werden in een plot negen soorten vastgesteld. De Kievit is de talrijkste broedvogel in de meetnetplots (215 territoria), op de voet gevolgd door de Grutto (214). Verder komt alleen de Tureluur boven de 100 territoria uit. Krakeend (90) en Scholekster (46) zijn relatief talrijk. Van de vijftien vastgestelde soorten komen Grote Canadese Gans, Slobeend, Grutto en Graspieper alleen in de weidevogelmeetnetplots voor en niet in de BMP-plots.

De in het totaal 36 onderzochte gebieden kunnen worden beschouwd als een goede dwarsdoorsnede van de Amsterdamse regio op het gebied van broedvogels. Hierbij moet wel worden bedacht dat relatief veel plots in stadsparken en weinig plots in bebouwd gebied liggen, terwijl het laatst juist een groot deel van het oppervlak van de regio beslaat.

Grote delen van het stedelijk gebied zijn marginaal biotoop voor veel vogels. Hier komen veel vogelsoorten niet tot broeden en algemene soorten halen hier vaak maar lage dichtheden. Dat van sommige soorten, die elders schaars zijn, daarentegen verassend hoge aantallen kunnen worden vastgesteld in een stedelijk plot bewijzen wel de aantallen van Gierzwaluw (21), Huiszwaluw (45) en Huismus (48) in het Oostelijke Havengebied.

De cijfers uit beide tabellen geven een redelijk compleet beeld van de broedvogelbevolking in de regio Amsterdam in 2009, met als enige kanttekening dat het stedelijk gebied onderbelicht is. Dit komt omdat de animo om vrij arbeidsintensieve BMP-inventarisaties in stedelijk gebied uit te voeren vrij laag is. Zelfs in een stedelijke regio als Amsterdam ligt het overgrote deel van de geïnventariseerde plots in parken en in landelijk gebied. Om toch een beter beeld te krijgen van het wel en wee van typische soorten van de stad is SOVON daarom in 2007 met MUS (Meetnet Urbane Soorten) begonnen, een methode die veel minder tijd kost. De resultaten van MUS in de Amsterdamse regio zijn eerder besproken in dit blad (De Bruin, 2008).

Grofweg zijn de onderzochte telgebieden uit Tabel 1 onder te verdelen in drie regio's: de parken, het stedelijk gebied en het landelijk gebied. Zoals te verwachten zijn de plots in het stedelijk gebied soortenarmer (39 verschillende soorten, gemiddeld 25 soorten) dan de plots in de parken (62 verschillende soorten, gemiddeld 33 soorten) en die het in landelijk gebied (86 verschillende

Tabel 1. Resultaten broedvogelinventarisaties Amsterdamse regio 2009 (index 2006=100)

	Gebied	parken										
		Park De Kuil	Eendrachtspark	Erasmuspark	Flevopark	Park Frankendael	Gerbrandypark	Hortus & Wertheimpark	Oosterpark	Rembrandtpark	Ruige Riet	Westgaard
	Oppervlak (ha)	10,4	32	10	35	14	17,2	4	15	43	18,3	42
1	Dodaars											
2	Fuut	1	7		1		2			7	5	1
3	Aalscholver											
4	Blauwe Reiger				61	19						
5	Heilige Ibis											
6	Lepelaar											
7	Knobbelzwaan		1						1			
8	Grauwe Gans											
9	Soepgans								3			
10	Nijlgans	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
11	Bergeend											
12	Krakeend	2	2	2	2	1	2				3	2
13	Wintertaling *											
14	Wilde Eend	11	15	11	29	11	8	6	32	32	8	12
15	Soepeend		1		7	8		2	25	3	1	3
16	Muskuseend			1			1					
17	Krooneend											
18	Tafeleend									1		
19	Kuifeend		1	4	1		4				1	1
20	Bruine Kiekendief											
21	Havik											1
22	Spenwer											1
23	Buizerd											1
24	Boomvalk *											
25	Fazant	1									3	1
26	Waterral											
27	Waterhoen	6	9	6	9	12	5		4	13	8	2
28	Meerkoet	9	22	12	16	12	14	2	7	29	11	12
29	Scholekster				1					1		
30	Kleine Plevier											
31	Kievit											
32	Tureluur *											
33	Zwartkopmeeuw											
34	Kokmeeuw											
35	Kleine Mantelmeeuw											
36	Visdief *											
37	Stadsduif				5	10			10			
38	Holenduif		1		3	5		3	2	6	1	1
39	Houtduif	16	21	12	17	13	12	6	27	63	16	10
40	Turkse Tortel	2	3			2		2	1			
41	Halsbandparkiet	2	4	2	9	8	2	4	5	7	5	
42	Grote Alexanderparkiet					1			1			
43	Koekoek *				1						1	1
44	Bosuil											
45	Ransuil *				1							
46	Gierzwaluw											
47	IJsvogel					1						1
48	Groene Specht *				1				1			1
49	Grote Bonte Specht	2	3	1	6	2	1	1	1	7	5	5

	stedelijk gebied			landelijk gebied								Totaal	Index 2007	Index 2008	Index 2009	
	De Mirandabad	Oostelijk Havengebied	Polderweggebied	Botshol	Brettenzone	Diemerbos	Diemerpark	Lutkemeerpolder	Oeverlanden West	Bloesempark	Kleine Poel					Oeverlanden Zuid
23	45	21	200	117	42	84	194	16	8	20	7	1018				
						5	4					9	125	175	113	
2	5	2	17	1		3	2	2		1	4	63	96	96	92	
			235									235	117	111	115	
			2									82	64	72	69	
			3									3				
			29									29	218	164	264	
	2	1	3	1	1	1	1	1	1	1		15	143	214	200	
			166	4	3	8		3		6	8	198	129	121	149	
		5										8				
	1		10		1	1	1	2		2	5	36	100	129	143	
			1		1		2					4				
	1		2	13	8	9	11	4	1	1		66	81	108	104	
					1							1				
14	13	13	8	11	18	9	x	8	2	10	9	290	90	93	86	
2	7	2				1	x	2				64	118	112	94	
												2				
			2									2				
							1					2				
			10			8	6	5	1	1	5	48	144	148	141	
			1									1				
			3	1				1				6				
			1	1								4				
			5	1								1	8	111	111	89
			1									1				
			4	14	3	6	2	1	1	2	2	40	100	88	106	
			1	1		1						3				
1	1		1	5		11	x			1	1	95	113	103	97	
7	27	5	17	27	7	26	x	4	2	11	6	285	102	95	99	
							1			1		4				
							1					1				
							9	2		1		12	127	120	80	
							1					1				
			2									2				
			195									195	61	63	34	
			1									1				
			1									1				
9	5	16										55	104	116	72	
			1						2			25	94	122	128	
11	9	15	3	10	2	4	x	2	1	3		273	113	117	107	
1		1					1					13	91	55	73	
1	1								2			52	91	103	109	
												2				
			5	6	2	5		1		1	1	24	100	96	92	
			1									1				
												1				
	21											21	114	114	100	
									2			4				
		1										4				
2			5	7	2	4					1	57	110	121	115	

	Gebied	parken										
		Park De Kuil	Eendrachtspark	Erasmuspark	Flevopark	Park Frankendael	Gerbrandypark	Hortus & Wertheimpark	Oosterpark	Rembrandtpark	Ruige Riet	Westgaarde
50	Veldleeuwerik *											
51	Boerenzwaluw *											
52	Huiszwaluw *											
53	Boompieper											
54	Gele Kwikstaart *											
55	Witte Kwikstaart											1
56	Winterkoning	14	24	10	35	15	10	3	18	42	36	32
57	Heggenmus	10	14	5	6	3	7	3	5	15	22	10
58	Roodborst	6	6	3	9	4	3	1	5	11	8	41
59	Nachtegaal *										3	
60	Blauwborst											
61	Merel	18	33	11	42	11	12	5	32	90	28	37
62	Zanglijster	1	5	1	7	3	2	1	2	5	11	9
63	Sprinkhaanzanger											
64	Snor *											
65	Rietzanger				1							
66	Bosrietzanger				2	1					6	1
67	Kleine Karekiet	3			5	6					5	1
68	Grote Karekiet *											
69	Spotvogel *											
70	Braamsluiper											1
71	Grasmus	1			2						1	
72	Tuinfluit	2			6		2			1	9	2
73	Zwartkop	6	6	2	11	3	3	1	6	15	14	15
74	Tijftjaf	5	7	4	15	5	6	1	7	16	13	16
75	Fitis	4			6		1				4	2
76	Goudhaan											1
77	Grauwe Vliegenvanger *											1
78	Baardman											
79	Staatmees	1	1	1	3	1		1	1	4	3	7
80	Matkop *											
81	Pimpelmees	6	10	x	13	5	x	6	10	22	11	13
82	Koolmees	15	24	x	17	9	x	4	13	34	18	21
83	Boomklever				3	2		1				2
84	Boomkruiper	3	7	2	3	2	3	2	7	8	7	6
85	Gaai	2	2	1	1	1	1		1	5	3	4
86	Ekster	4	6	2	12	5	4		6	33	4	6
87	Kauw				4	5			8	4		
88	Roek				1				2			
89	Zwarte Kraai	2	4	2	10	4	2	1	10	4	4	2
90	Spreeuw								1			
91	Huismus *											
92	Ringmus *											
93	Vink	4	6	2	4	6	3	2	2	8	1	17
94	Groenling	1	1		2		1	3		1	6	2
95	Putter		1			1					1	1
96	Kneu *											
97	Appelvink											1
98	Rietgors											
	Aantal territoria	161	248	98	390	198	112	62	257	489	288	309
	Aantal soorten	31	31	25	42	35	28	24	33	30	37	45

	stedelijk gebied			landelijk gebied								Totaal	Index 2007	Index 2008	Index 2009	
	De Mirandabad	Oostelijk Havengebied	Polderweggebied	Botshol	Brettenzone	Diemerbos	Diemerpark	Lutkeveerpolder	Oeverlanden West	Bloesempark	Kleine Poel					Oeverlanden Zuid
							1					1				
							1					1				
	45											45	84	116	141	
			15				1					16	100	200	267	
							2					2				
	1		1				4	3				10	58	100	83	
9		6	x	68	30	43	x	10	6	8	17	436	110	116	110	
4	1	11	x	41	13	25	x		3	1		199	85	115	137	
2			x	4	4		x	1	1		12	121	103	90	81	
				16		5				1	1	26	119	77	74	
			5	19		12	10					46	132	106	135	
15	12	22	x	37	13	21	x	7	7	11	14	478	96	92	104	
2		2	5	24	5	9		6	4	2	2	108	98	84	97	
			5	12	5	6						28	97	97	85	
			4			1						5	53	68	26	
			76	35	9	21	12					154	114	140	148	
			3	57	12	24	13		1			120	132	101	130	
			x	121	6	87	46	11	5	11	9	316	116	116	138	
			1									1				
						2	1					3	64	55	27	
		1		1		1						4				
			3	46	6	46	8					113	131	107	148	
			x	20	12	28	3	5	4	5	2	101	140	131	122	
2		1	x	17	18	24	1	4	5	4	5	163	95	100	100	
5		4	x	37	19	36	1	4	5	5	10	221	110	120	131	
			x	76	27	80	6	12	3	4	7	232	116	103	125	
												1				
			1				1					3				
						1						2				
2		1	7	4	2	3					1	44	97	118	115	
			1	1	2	3			1	1		9	43	57	64	
8	16	4	9	7	4	12	x	1	3		3	163	92	92	99	
8	14	10	x	19	10	19	x	5	5	3	10	258	107	118	113	
												8				
1			3	2	1	5	1	2				65	98	85	93	
1			5	6	2	3		1	1	1	1	41	65	70	80	
5	4	3		7		7	1			2		111	99	93	99	
3		3										28	96	67	104	
												3				
3	5	2		6	3	10			1	1		76	102	103	97	
	3		2									7	92	100	54	
	48	6										60	83	100	111	
												4				
5	1	1	x	4	9	3			4	1	1	6	90	79	89	119
		2	2	22		15	2	3	5		1	69	91	109	111	
	2		4			9	2	1	1			23	56	70	78	
				4		5	1					10	89	58	53	
												1				
			30	16	3	17	16		1	1		84	84	120	112	
125	245	140	918	832	264	696	187	119	73	103	145	6459	99	101	101	
26	24	26	62	44	35	53	51	34	28	30	28	98	101	106	102	

* = Rode Lijst-soort x = wel broedvogel, maar niet geteld

soorten, gemiddeld 41 soorten). De plots in het landelijk gebied zijn duidelijk het soortenrijkst.

Parken Soorten die in 2009 alleen in de parken zijn vastgesteld zijn Muskuseend, Grote Alexanderparkiet, Ransuil (Flevopark), Goudhaan (Westgaarde), Boomklever, Roek en Appelvink (Westgaarde).

Stedelijk gebied Soorten die gebonden zijn aan bebouwing worden vooral hier aangetroffen. Het gaat om Stadsduif, Gierzwaluw, Huiszwaluw en Huismus. Alleen Gierzwaluw en Huiszwaluw werden in 2009 exclusief in het stedelijk gebied aangetroffen als broedvogel. Met de Huismus lijkt het nu beter te gaan (zie index).

Tabel 2. Resultaten weidevogelmeetnet Amsterdamse regio 2009 (index 2006=100)

	Gebied	IJperveld, Nieuwe Gouw	IJperveld, Gouwsloot	IJperveld, Dorre IJp	Waterland, Belmermeer	Waterland, Poppendam	Waterland, Barnegat	Waterland, Rijenweg	Waterland, Broekermeer	Waterland, Rietbroek	Marken	Hoflandrecht- en Bullewijkpolder
	Oppervlak (ha)	34	44	40	48	55	41	47	64	59	40	52
1	Knobbelzwaan				1	1	1	2		1		2
2	Grauwe Gans	6	1		3						1	
3	Canadese Gans	2	1									
4	Nijlgans	1	1	1		1						
5	Bergeend		2	2	5	2	2	3		1		3
6	Krakeend	9	24	6	4	10	5	7			12	6
8	Slobeend *	2	4	1		5	2	4			5	1
9	Kuifeend	6	3	1		4					1	1
10	Scholekster	2	5	3	3	1	4	4	4	2	2	4
11	Kievit	10	23	11	9	14	14	10	12	3	38	18
12	Grutto *	3	43	6	6	19	27	17		3	42	12
13	Tureluur *	3	16	5	4	11	17	9	2	1	42	9
14	Veldleeuwerik *						1	2		1		
15	Graspieper *	10	6	1		1		1	1	1		1
16	Gele Kwikstaart *		2	4			1				5	
	Aantal territoria	54	131	41	35	69	74	59	19	13	148	57
	Aantal soorten	11	13	11	8	11	10	10	4	8	9	10

Landelijk gebied Maar liefst 33 soorten uit Tabel 1 werden alleen in het landelijk gebied vastgesteld als broedvogel.

Leuk is de vestiging van de Boompieper in het Diemerpark. Botshol is nu niet meer het enige plot waar deze soort is vastgesteld in de regio. Met vijftien territoria bereikte de Boompieper in Botshol een recordstand.

Exoten Bijna 10% van de vastgestelde soorten kunnen min of meer als exoot worden beschouwd. Het gaat om Heilige Ibis, Soepgans, Nijlgans, Soepeend, Muskuseend, Fazant, Stadsduif, Halsbandparkiet en Grote Alexanderparkiet. Het jaarlijkse voorkomen van de Heilige Ibis in Botshol als broedvogel is vrij uniek. Deze soort broedt vrijwel niet elders in Nederland.

	Middelpolder-Amstelveen	Bovenkerpolder	Totaal 2009	Index 2007	Index 2008	Index 2009
	65	59	648			
			8	115	138	62
			11			
			3			
	1	5				
		20	130	160	100	
	6	1	90	88	96	97
	5	1	30	70	80	75
	5		21	115	115	162
	7	5	46	79	92	61
	27	26	215	94	81	67
	30	6	214	85	92	74
	11	10	140	103	109	109
		3	7	100	61	30
		5	27	105	86	129
			12	118	109	109
	91	58	849	92,3	94,7	80
	7	9	15	100	107	100

Rode Lijst Van de vastgestelde soorten komen er 23 voor op de Rode Lijst, waarvan er drie alleen in de meetnetplots zijn vastgesteld (Slobeend, Grutto en Graspieper). Van de in totaal 102 vastgestelde soorten broedvogels staat dus ruim 22 procent op de Rode Lijst.

Na Grutto (214) en Tureluur (140) is de Huismus met 60 territoria de talrijkste van deze groep, gevolgd door Huiszwaluw (45, Oostelijk Havengebied). Ook de Koekoek (24 territoria in tien gebieden) en de Nachtegaal (26 territoria in vijf gebieden waarvan 16 in de Brettenzone) doen het goed in de Amsterdamse regio. In de weidevogelmeetnetplots vallen Slobeend (30) en Graspieper (27) op.

De meeste Rode Lijstsoorten komen voor in de Lutkemeerpolder, net als in 2007 en 2008. In 2009 ging het om negen soorten die in het totaal slechts achttien territoria bezetten (Tureluur, Veldleeuwerik, Boerenzwaluw, Gele Kwikstaart, Spotvogel, Grauwe Vliegenvanger, Huismus, Ringmus en Kneu). Ten opzichte van 2008 zijn Koekoek en Snor verdwenen als broedvogel in de Lutkemeer. De Spotvogel is terug. Deze soort werd hier voor het laatst in 2006 vastgesteld. Verder scoren Botshol en Diemerpark goed met resp. zeven en zes Rode Lijstsoorten; Botshol met Boomvalk, Visdief, Koekoek, Snor, Grote Karkiet, Grauwe Vliegenvanger en Matkop en Diemerpark met Koekoek, Nachtegaal, Snor, Spotvogel, Matkop en Kneu. In de Brettenzone broedden vier Rode Lijstsoorten; Koekoek, Nachtegaal, Matkop en Kneu. Het Flevopark (Koekoek, Ransuil en Groene Specht), Diemerbos (Wintertaling, Koekoek en Matkop) en Westgaarde (Koekoek, Groene Specht en Grauwe Vliegenvanger) herbergen elk drie Rode Lijstsoorten.

FOTO: MARIANNE SLOT, oppervluid, 09-10-2009

De Graspieper heeft 27 broedparen in het weidevogelmeetnet

In de weidevogelmeetnetplots zijn territoria van zes Rode Lijstsoorten vastgesteld; Slobeend (30), Grutto (214), Tureluur (140), Veldleeuwerik (7), Graspieper (27) en Gele Kwikstaart (12). In vijf van de dertien plots werden vijf Rode Lijstsoorten vastgesteld, en in vijf plots vier.

De gebieden met het hoogste aantal territoria van soorten van de Rode Lijst zijn Marken (94), vooral dankzij Grutto en Tureluur, en het Oostelijk Havengebied (93), dankzij kolonies van Huiszwaluw en Huismus.

Van de 36 onderzochte plots komt in acht plots geen enkele Rode Lijstsoort voor (De Kuil, Eendrachtspark, Erasmuspark, Frankendael, Gerbrandypark, Hortus Et Wertheimpark, Rembrandtpark en De Mirandabad). Dit zijn allemaal in de stad gelegen parken of parkachtige gebieden waar zelfs de Huismus het laat afweten.

Amsterdamse index In het broedvogeloverzicht van 2007 (Van Groen, 2008) is de Amsterdamse index geïntroduceerd. Hiermee is het mogelijk vast te stellen in hoeverre vogels toe- of afnemen. In eerste instantie is op grond van de gegevens van twaalf gebieden een indexwaarde van de algemenere soorten berekend. Nu zijn van achttien gebieden de broedvogelgegevens uit de jaren 2006 t/m 2009 bekend. Het gaat om Flevopark, Frankendael, Hortus Et Wertheimpark, Oosterpark, Rembrandtpark, Westgaarde, De Mirandabad, Oostelijk Havengebied, Polderweggebied, Botshol, Brettenzone, Diemerbos, Diemerpark, Lutkemeerpolder, Oeverlanden West Amstelveense Poel, Bloesempark, Kleine Poel en Oeverlanden Zuid Amstelveense Poel. De indexwaarden uit Tabel 1 hebben aldus betrekking op de gegevens uit maar liefst achttien gebieden. Omdat de index nu berekend is op basis van gegevens uit meer gebieden kunnen de cijfers verschillen met die in het broedvogeloverzicht van 2008.

De index is alleen opgesteld voor soorten met in één van de onderzochte jaren minimaal tien territoria in deze achttien gebieden samen. Het jaar 2006 is op 100 gesteld (zie tabel). Van 63 soorten

is een indexcijfer berekend. Uit de indexcijfers blijkt dat zowel het totale aantal territoria als het totale aantal vastgestelde soorten stabiel is in de 23 plots. Daarnaast is van twaalf soorten uit de weidevogelmeetnetplots een indexcijfer berekend.

De hoogste indexcijfers worden gevonden bij Boompieper (267), Lepelaar (264), Knobbelzwaan (200), Kuifeend (162, weidevogelplots), Grauwe Gans (149), Rietzanger (148) en Grasmus (148). Grootste dalers zijn Snor (26), Spotvogel (27), Veldleeuwerik (30, weidevogelplots), Kokmeeuw (34, afname kolonie Botshol), Kneu (53) en Spreeuw (54). Vier van deze zes soorten zijn Rode Lijstsoorten. Slechts veertien van de 23 in 2009 vastgestelde Rode Lijstsoorten kwamen in voldoende mate voor om op te kunnen nemen in de index. Van deze veertien soorten zijn sinds 2006 vijf soorten toegenomen (Tureluur, Huiszwaluw, Huismus, Graspieper en Gele Kwikstaart).

De meest stabiele soorten over de inventarisatiejaren heen (indexwaarden tussen de 95 en 105) zijn Meerkoet, Zwartkop en Zwarte Kraai.

Hoewel in de winter van 2008-2009 sprake was van een koudeperiode laat de index van de Winterkoning nauwelijks een afname zien. Naar het zich laat aanzien is de winter van 2009-2010 nog strenger. Zo lag er meer en langer sneeuw dan de vorige winter. Zou de Winterkoning in 2010 wel een veer moeten laten?

Bovenstaand lijstje van stijgers en dalers ziet er anders uit dan het lijstje uit het overzicht van vorig jaar. Naarmate de index over meer jaren berekend wordt, zullen de echte stijgers en dalers zich steeds duidelijker aftekenen. Vogelsoorten waarvan de aantallen aan populatieschommelingen onderhevig zijn, zullen geen duidelijke trend laten zien.

Uit de index van de weidevogelmeetnetplots blijkt dat het ook in de Amsterdamse regio slecht gaat met de weidevogels. Dit wordt geïllustreerd door de daling van het totale aantal territoria in de dertien plots met 20% sinds 2006. De grootste afname werd geconstateerd voor de Veldleeuwerik (met 70%). Alleen Kuifeend, Tureluur, Graspieper en Gele Kwikstaart namen toe sinds 2006.

Het zou mooi zijn indien broedvogelgegevens van in dit overzicht nog ontbrekende gebieden beschikbaar komen. In een volgende versie van dit overzicht kan de index dan wellicht berekend worden met gegevens uit meer gebieden. Gebaseerd op meer gegevens zal de Amsterdamse index aan betrouwbaarheid winnen.

Tellers die hun gegevens nog niet aan SOVON hebben doorgegeven worden hierbij opgeroepen dat alsnog te doen. De gegevens worden door SOVON gebruikt bij de berekening van landelijke indexen. Voor een aantal (algemenere) soorten is het ook mogelijk regionale indexen of indexen per biotoop te berekenen. Vanwege het feit dat in stedelijk gebied relatief weinig proefvlakken liggen zijn deze gegevens van extra belang. Het beschikbaar zijn van gegevens van een paar plots meer of minder kan het verschil maken tussen het wel of net niet kunnen berekenen van betrouwbare indexen voor de urbane regio.

Hopelijk is dit overzicht een stimulans voor alle tellers om ook in het voorjaar van 2010 er weer op uit te trekken en de vaste telgebieden opnieuw te inventariseren. Mensen die ook graag willen deelnemen aan broedvogelinventarisaties kunnen een keer met een ervaren teller meelopen of meedoen aan een cursus om hun veldkennis op niveau te brengen. Vooral de kennis van de zang van de relevante vogelsoorten en gestandaardiseerd werken is essentieel om te komen tot betrouwbare inventarisatieresultaten.

De kaart van het werkgebied van de VWGA is te vinden op vogelwerkgroepamsterdam.nl.

Correctie gegevens 2008 In het artikel Broedvogelinventarisaties in 2008 (Van Groen, 2009) is een storende fout geslopen in Tabel 2. Bij soort nummer 12 dient "Grutto" te staan.

Dankwoord De volgende personen, op volgorde van voornaam, hebben in 2009 meegewerkt aan de inventarisaties.

Aleid Offerhaus (Oeverlanden West, Bloesempark), Ann van Echtelt (Diemberbos), Auke Jansen (Frankendael), Ben Daemen (Flevopark, Oosterpark, Oostelijk Havengebied), Bram Heuseveldt (Oeverlanden Zuid), Cathy Wiersema (Diemberbos), Edial Dekker (Barnegat, Rijperweg, Rietbroek), Erik de Vries (Oeverlanden West, Bloesempark), Frank van Groen (Polderweggebied, Diemberbos, Nieuwe Gouw, Gouwsloot, Dorre IJp), Henk Breij (Kleine Poel), Hester Schoute (Oosterpark), Jan van Blanken (Westgaarde, Lutkemeerpolder), Jan Hinloopen (Diemberbos), Jan Timmer (Hortus Et Wertheimpark), Janneke Dijs (Diemberbos), John van der Woude (Botshol), Lammert van der Veen (Diemerpark), Manuel Segond von Blanchet (Hortus Et Wertheimpark), Mark Kuiper (Bovenkerkelpolder, Middelpolder, Holendrecht- en Bullewijkpolder), Merijn van Leeuwen (Diemerpark), Peter-Paul Boermans (Oeverlanden West, Bloesempark), Petra Snijder (Diemberbos), Philipp Derks (Park De Kuil, Eendrachtspark, Erasmuspark, Gerbrandypark, Ruige Riet), Rob Baars (Diemerpark), Ruud Brouwer (Marken), Silvan Laan (Diemerpark, Broekermeer, Belmermeer, Poppendam), Teun van Dijk (Rembrandtpark, Brettenzone), Wendy Bach Kolling (Oosterpark) en Zweitse Scheeringa (De Mirandabad).

Dank gaat ook uit naar de Provincie Noord-Holland voor het beschikbaar stellen van de gegevens van het Weidevogelmeetnet ten behoeve van dit overzicht.

Literatuur

- De Bruin E. 2008. MUS-sen in Groot-Amsterdam. De Gierzwaluw jg. 46 (2): 11-17.
Van Dijk, A.J. 2004. Handleiding Broedvogel Monitoring Project (broedvogelinventarisaties in proefvlakken). SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
Van Groen, F.M. 2008. Broedvogelinventarisaties in 2007. De Gierzwaluw jg. 45 (4): 14-21.
Van Groen, F.M. 2009. Broedvogelinventarisaties in 2008. De Gierzwaluw jg. 46 (4): 8-17.
Louwe Kooijmans, J. 2006. Broedvogelinventarisaties in 2005. De Gierzwaluw jg. 44 (1): 12-13.
Louwe Kooijmans, J. 2007. Broedvogelinventarisaties in 2006. De Gierzwaluw jg. 44 (4): 8-13.
Teunissen W.A. & van Kleunen A. 2000. Weidevogels inventariseren in cultuurland. Handleiding Nationaal Weidevogelmeetnet. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Resultaten MUS-project 2008

Ellen de Bruin

Dit artikel beschrijft de telresultaten van 2008 van het MUS-project in de regio Groot-Amsterdam. MUS, in 2007 gestart door SOVON Vogelonderzoek Nederland, staat voor Meetnet Urbane Soorten en heeft als doel het volgen van de aantalsontwikkeling van alle broedvogelsoorten in stedelijke gebieden, het vastleggen van (veranderingen in) de verspreiding ervan en het verzamelen van dichtheidscijfers.

Methode De MUS-methode gebruikt punttellingen en is analoog aan de PTT-methode (Punt Transect Tellingen), welke voor wintervogeltellingen wordt gebruikt. De methode, gebaseerd op een postcode, een aantal telpunten en drie telrondes, wordt uitgebreid beschreven bij de resultaten van 2007 (De Bruin, 2008) en is in 2008 niet gewijzigd.

De resultaten in Tabel 1 geven het maximum aantal individuen per soort dat per postcodegebied tijdens één ronde is waargenomen, berekend over alle telpunten.

Het aantal telpunten varieert van acht tot twaalf per postcodegebied. De aantallen in de tabel zijn omgerekend naar een gelijk aantal telpunten (tien), zodat deze vergelijkbaar worden. Zo ontstaat het zgn. 'relatieve maximum': het maximum aantal individuen per tien telpunten.

Nagekomen gegevens 2007 a publicatie van de gegevens van 2007 is van postcodegebied 1033 de derde telling van 2007 binnengekomen, alsmede de telgegevens van postcodegebieden 1054, 1066 en 1186. Postcode 1054 is helaas slechts éénmaal geteld. Door toevoeging van deze gegevens zijn de volgende opmerkingen te maken over de resultaten van 2007. Het totaal aantal waargenomen soorten in 2007 wijzigt niet door deze toevoegingen en blijft 87. Wel is uiteraard het absolute aantal individuen gestegen, van 6871 naar 7829.

De top tien in aantal individuen van 2007 wijzigt en is te vinden in Tabel 3. Door toevoeging van de telling van postcode 1054 komt zowel Blauwe Reiger als Meerkoet niet meer voor in alle postcodegebieden. De zin "op één postcode na zijn in alle gebieden Wilde Eend, Soepeend, Kokmeeuw, Stadsduif en Kauw geteld" komt ook te vervallen.

De toevoeging van de gegevens van de postcodegebieden 1033 en 1186 zorgen ervoor dat de Grutto minder uniek wordt; deze soort komt niet voor in drie maar in zelfs vijf gebieden. De waarneming in postcodegebied 1054 zorgt ervoor dat Staartmees in vier gebieden is waargenomen. In de telling van postcodegebied 1033 staat een Glanskop (9 april 2007); deze waarneming neem ik niet mee. Het is heel goed mogelijk dat dit een Koolmees of een Matkop is geweest; immers het voorkomen van Glanskop is vrijwel uitgesloten in de regio.

Tot slot: enkele totalen in Tabel 2 van het artikel van 2007 wijken af door afrondingsverschillen na het omrekenen naar tien telpunten. In de tabel van 2008 is dit euvel voorkomen.